

JOSEP RIERA

De l'imperi britànic ens queden algunes bones pràctiques, com la democràcia liberal i la BBC. Potser la vella democràcia té símptomes de fatiga. Però ara és la British Broadcasting Corporation qui es troba en una fase de crisi aguda arran de la batalla contra el Govern de Tony Blair, que ha perdut, i que podria tenir greus conseqüències sobre la seva pròpia raó de ser. El cas de la BBC supera de llarg els conflictes habituals entre mitjans de comunicació i poder. Per la seva condició de servei públic i per la posició crítica respecte de la intervenció britànica a l'Iraq, l'anàlisi del conflicte entorn de la BBC ajuda a comprendre els mecanismes del poder per imposar una "veritat oficial" en els grans conflictes, militars o no, i controlar la dissidència.

Com és sabut, al mig del camí que porta a la crisi de la BBC hi ha un cadàver, el del científic i expert en armes David Kelly. El suïcidi de Kelly es produïa el 17 de juliol de 2003. Kelly fou sacrificat "com un peó en la batalla entre Downing Street i la BBC", en opinió de l'advocat de la família davant el jutge Hutton. Lord Hutton fou encarregat pel Govern d'investigar "les circumstàncies que envoltaren la mort del Dr. Kelly". L'encàrrec no demanava, per exemple, un aclariment de les raons de declaració de guerra a l'Iraq o una investigació del paper dels serveis secrets MI5 i MI6. El llarg procés inquisitiu del jutge Hutton (que es pot consultar a www.the-hutton-inquiry.org.uk) donà lloc a l'informe dictat el passat 28 de gener. El veredicté eximia de tota responsabilitat el Govern Blair respecte de les presumptes acusacions de "mentir deliberadament" en la justificació de la guerra, cosa que li imputaren dos periodistes de la BBC, Andrew Gilligan (programa de ràdio *Today* de 29 de maig) i Susan Watts (*Newsnight* de 2 de juny de la BBC2 de TV), recolzant-se en fonts dels serveis secrets.

L'informe Hutton ha estat demolidor per a la credibilitat de la BBC. Sobretot tenint en compte que els més alts directius de la cadena (president i director general) van defensar sense fissures els serveis informatius i els dos periodistes investigats. La seva negativa a rectificar aquelles informacions a requeriment del cap de comunicació de Blair, Alistair Campbell, motivà un enfrontament sense precedents entre la corporació i el Govern. Que augmentà quan també es negaren a fer públic el nom o noms de la font periodística. Llavors fou quan el ministeri de Defensa filtrà el nom del "talp" de la BBC, el microbiòleg Kelly. El científic hagué de comparèixer davant el

"Mentre demanem a Déu que salvi la BBC, pregarem també perquè algun dia els nostres serveis públics de ràdio i televisió incorporin les 'bones pràctiques' de la BBC en els respectius estatuts"

Déu salvi la BBC

comitè d'Exteriors del Parlament i explicar la seva versió dels fets. La pressió tan enorme el conduí al suïcidi. Malgrat la tragèdia, Blair rebutjà de dimitir, i passà al contraatac acusant frontalment la BBC. En el seu lloc dimitia Campbell. La BBC reconeixia el 20 de juliol que Kelly era la font de les informacions. I a finals d'aquest gener, un cop coneguda la resolució del jutge Hutton, el president de la BBC, Gavyn Davies, demanava disculpes al Govern i dimitia. L'endemà dimitia també el director general, Greg Dyke. Tony Blair es donava per satisfet.

El fet de les dimissions dels dos alts directius de la BBC diu molt a favor de les "bones pràctiques" al més alt nivell d'una ràdio i televisió públiques. Però l'opinió pública britànica –i la de fora– no és tan cega per no adonar-se del biaix en el veredicté final de lord Hutton. Un veredicté que, si pot tenir alguna raó en allò que afirma (les greus al·legacions

poc contrastades dels periodistes de la BBC), no gosa ponderar allò que ignora (bàsicament, la manipulació del Govern sobre les amenaces de Saddam Hussein i el mèrit de la BBC en obrir el debat públic sobre l'anomenat "informe de setembre" dels serveis secrets).

L'informe Hutton servia per tancar la batalla de Blair contra la BBC en aquest afer, però reobria la guerra, sempre latent, entre l'executiu i la corporació. El nucli de la guerra no declarada té un nom: la independència de la poderosa empresa radiodifusora, fundada per un escocès visionari, John Reith, fa gairebé 80 anys. Tot i les vicissituds històriques, les guerres, els canvis de govern i les pressions dels ministres de la guerra o de la cultura, la BBC ha sabut i pogut mantenir ben alta la bandera de la independència política i professional, amb uns estàndards indiscutits de qualitat i de popularitat. Les xifres del 2003 avalen l'apreciació (4.000 milions d'euros en facturació, 32% d'audiència televisiva i 51% de quota de ràdio).

L'interès del debat actual sobre l'actuació de la BBC en aquest conflicte i sobre el seu futur com a emblema d'una corporació pública independent desborda de llarg l'àmbit mediàtic i polític de la Gran Bretanya. En realitat, la dinàmica d'aquesta singular institució és seguida i escrutada molt atentament des d'arreu del món. No solament com a primera font internacional de notícies, sinó també com a gran cadena audiovisual que estableix una mena de jurisprudència sobre les "bones pràctiques" en la comunicació pública. El debat motivat per l'actual confrontació presenta diversos fronts.

Segons Josep Gifreu, el cas Kelly ha demostrat la professionalitat dels mitjans de comunicació públics britànics, un exemple per a la de casa nostra.

Un primer front es refereix a la cultura del periodisme polític britànic, que alguns qualifiquen com “la cultura del cinisme” en política. Aquesta manera d’entendre el discurs dels polítics dona per fet que el polític, quan parla, menteix per sistema. Comporta en el periodista (i en la gent) una actitud corrosiva, com la que podria exemplificar l’acusació del periodista Gilligan al primer ministre sobre les “mentides” de la guerra d’Iraq. Aquest tipus de periodisme que busca per sobre de tot l’*scoop* i l’exclusiva, pot provocar en els mitjans públics la síndrome de la “fatiga del servei públic”. Aquí hi hauria una font de les crítiques a la BBC: obligada a competir en un entorn molt agressiu, aniria caient també en la cultura del cinisme.

Un altre aspecte del conflicte que alguns destaquen se centra en la batalla entre la corporació i el Govern, especialment personalitzada entre Campbell, cap de comunicació de Blair, i Dyke, director general de la BBC. Aquesta visió de l’afer situa el nucli de la confrontació entre un Gilligan (periodista *scoop-hunter*, “buscador d’exclusives”) contractat per una BBC obligada a alts *ratings* d’audiència, i un Campbell (cap dels *spin doctors* del govern) encarregat de gestionar el nou “populisme manipulatiu” en què deriva el laborisme de Blair. Ara bé, queda per resoldre si un mitjà públic i independent

com la BBC ha de fer costat a les raons del Govern de torn o bé ha de buscar i de bastir la veritat per la seva banda. Després de dimitir, Greg Dyke llançà furibundes acusacions contra les “pressions sistemàtiques” de Campbell sobre la cadena durant la guerra d’Iraq.

Aquesta complicada relació entre BBC i Govern deriva de l’estatut singular que la corporació obté de la Royal Charter. Un tercer àmbit de preocupació és com incidirà aquest conflicte en la renovació de la Carta que necessàriament s’ha de fer el 2006. Justament a finals d’aquest mes de març es clou el procés de consulta i d’escrutini sobre la BBC, que ha conduït el Ministeri de Cultura, Comunicació i Esports, i que donarà lloc a un llibre verd sobre la BBC, amb recomanacions finals sobre el seu futur.

No escapa a ningú la delicada situació d’una BBC sense president ni director general, subjecte a l’escrutini d’un executiu que sempre tindrà la darrera paraula sobre qüestions tan transcendents com el grau d’independència, les fonts de finançament o la possible desmembració.

El complex entramat d’equilibris i contrapesos en l’estructura i el funcionament d’aquesta institució l’ha convertida en un far de referència en el món de la comunicació pública. Estic segur que ni els embats de l’executiu de Blair, ni els suports oportunistes del partit conservador ni els veredictes esbiaixats de jutges com Hutton, podran doblegar la capacitat de resistència i d’independència de la corporació. El seu prestigi no minva. La seva missió continua sent més necessària que mai.

L’estructura de la casa és tan sòlida que no temen d’acudir als anuncis a la premsa per buscar nou president. L’èxit de la convocatòria ha desbordat totes les previsions: s’hi han presentat un total de 79 sol·licituds! Fa gràcia pensar en les desenes d’aspirants que estan fent cua per obtenir una plaça... de president de la BBC. Pensem un moment en com es cobreix el màxim càrrec a RTVE, a la CCRTV o a RTVV, i comprendrem l’abisme que separa el règim d’independència d’aquests mitjans públics del britànic. I mentre demanem a Déu que salvi la BBC, pregarem també perquè algun dia els nostres serveis públics de ràdio i televisió incorporin les “bones pràctiques” de la BBC en els respectius estatuts.

Josep Gifreu és comunicòleg